

Eisenhowers triumf

obefogad just med tanke på FN:s existens och möjligheter. Den svaga punkten i kritiken ligger i antydning om att FN skulle vara ett effektivt instrument. Gaitskell kunde i själva verket i sitt tal som bevis på FN:s förmåga endast peka på Koreaaktionen 1950, en FN-aktion som kunde beslutas därför att den ryske delegaten för tillfället var frånvarande i avsikt att sabotera säkerhetsrådets verksamhet. FN har tidigare både när det gällt hotet mot Israel från Egyptens och arabstaternas sida och när det gällt regleringen av förhållandena i Suezkanalen visat sin oförmåga att handla; man har antagit resolutioner, som inte efterlevts, eller genom veton varit urständsat att ens i ord uttrycka sin uppfattning. Det kan inte bestridas att England och Frankrike lyckats förmå FN till handling, till en rad beslut som kommit först sedan de nämnda staterna framlagt sitt ultimatum. Viktigast är beslutet att söka genom en internationell polisstyrka genomföra åtminstone en tillfällig pacifikation och i samband därmed kontroll över Suezkanalen. Att England och Frankrike sedan de åtminstone delvis realiserat sina ome-

delbara mål godtagit FN:s linje visar bäst skillnaden mellan deras politik och den ryska, där tanken att ålyda FN-majoritetens maning att inte krossa Ungern besvaras med blodsdåd och terror i detta land.

England och Frankrike har alltså liksom Israel delvis nått sina mål; FN har inom den demokratiska världen lyckats bevara, kanske rent av förstärka sin prestige. Inför vad som i går skedde kan man blott betyga sin glädje. Samtidigt måste man än en gång fastställa det kända förhållandet att FN gentemot tidens verkliga angripare och våldsmän — de kommunistiska regimerna — intet kan uträtta, att det tvärtom kan användas som ett forum för det svekfulla spel som ryssarna och deras satellitregeringar driver för att splittra den fria världen. En rad problem återstår att lösa — tryggheten av Israel, Sinaihalvön, den framtida kontrollen över Suez. Vi får hoppas på, utan att med säkerhet kunna räkna med, att dessa frågor skall lösas under fred och genom förhandlingar mellan de demokratiska stormakterna, vare sig detta sker i FN:s regi eller genom direkta överenskommelser mellan statsledningarna.

Den seger som Eisenhower vann vid presidentvalen i förrgår är ännu mera överväldigande än man väntat. Hans röstsiffra i förhållande till Stevensons har väsentligt stigit. Att han vunnit en personlig triumf har ännu mera markerats; i regel synes Eisenhowers röstsiffror vara vida högre än de republikanska kandidaternas till senaten, representanthuset och guvernörsposterna. Själva den partipolitiska situationen förblir just därför i huvudsak oförändrad. Medan presidentposten besätts av den republikanske ledaren får demokraterna en visserligen knapp majoritet i både senaten och representanthuset. De gångna åren, efter 1954 års val, har visat att en sådan situation inte lamslår den politiska verksamheten; i många fall har en majoritet bestående av republikaner och demokrater stått bakom administrationens åtgärder och förslag.

Varför segern blivit så stor är en fråga i vilken man åtminstone för närvarande knappast kan komma med mer än tämligen osäkra spekulationer. Den reella motsättningen mellan partierna har varit än mindre än 1952, då de reaktionära, av McCarthyism anstuckna element inom det republikanska partiet var vida starkare än nu. I de inrikespolitiska frågorna har bristen på klara konfliktämnen varit särskilt tydlig. Demokraterna med sin fortfarande starka förankring i Södern har synts intaga en något mera konservativ position i rasfrågan än republikanerna, men det har blott varit fråga om nyanser. Utan tvivel företräder den demokratiska ledaren och stora delar av hans parti en mera socialradikal hållning än republikanerna, men inte heller frågor inom detta område har varit vare sig partiskiljande eller väsentliga. Den analys som en av Amerikas främsta politiska iakttagare, Samuel Lubell, framlade i våras har bestyrkts av valutslaget; det är de moderata grupperna, vilka godtar Roosevelts nya giv, men inte för närvarande vill gå mycket längre, som dominerar amerikansk opinion.

Till stor del har valpropagandan gällt utrikespolitiken. Stevenson och hans män har sökt hävda att Amerikas ställning under de senaste åren försvagats till de kommunistiska diktaturernas fördel, och de har skylld detta på den republikanska regeringen; både i fråga om beskrivningen av det faktiska läget och anklagelserna mot det republikanska styret har de gått till uppenbara överdrifter, som både genom sin pessimism och sin reella felaktighet kan antas ha irriterat många amerikanska väljare. Stevensons under slutet av valstriden framställda förslag om inställande av experimenten

med vätebomber och om den allmänna värnpliktens avskaffande har haft ett tycke av oansvarighet och demagogi som sannolikt inte befordrat hans sak. Antagligt är att den aktuella krissituationen stärkt Eisenhowers möjligheter, särskilt med tanke på de risker det skulle medföra med ett partipolitiskt interregnum före den nyvalde presidentens installation i januari.

Viktigast i valkampen torde dock det personliga ha varit. Eisenhowers styrelsetid har medfört fred i Korea, ökat välstånd, en i stort sett orubbad ekonomisk högkonjunktur; den har inte blott därigenom utan också genom Eisenhowers personliga uppträdande och uttalanden stärkt styrelsens och presidentens prestige och popularitet. På en del håll har Eisenhower skildrats som en skicklig, till och med listig politiker; inför massan av väljare har han tätt sig som en öppen, godhjärtad man, en personifikation av de gängse amerikanska värderingarna, en så kallad genomsnittsamerikan, utan den air av tråkighet, trångsynthet och fördomsfullhet som man fann hos Harding, Coolidge och Hoover. På ett märkligt sätt har den kritik som riktats mot andra republikanska chefer, särskilt Dulles, gått Eisenhower förbi; regeringens framgångar har man gärna ansett vara Eisenhowers förtjänst, men man har inte anklagat honom för dess misstag och misslyckanden.

I den demokratiska "buskagitationen" har Eisenhowers sjukdom spelat en icke ringa roll. Det har sagts eller antytts att han inte kunde väntas leva den nya presidentperioden ut och att valet därför egentligen gällde vicepresidentkandidaten Nixon. I den berömda radikala tidskriften The New Republics valnummer skriver t ex en känd statistiker, Louis H. Bean, att Eisenhower redan med hänsyn till sin ålder inte har mer än en chans på fyra att överleva de närmaste fyra åren; uppgiften utgår från presidenternas livslängd under senare år. Den sorts propaganda kan hos människor med ridderlighet — och ett slags grov ridderlighet

8/11

hör till de amerikanska uppfostringsprodukterna — ha en verkan rakt motsatt den avsedda. Härtill kommer att Nixon, som 1952 och tidigare blamerat sig med reaktionära och extremistiska utfall, under denna valstrid uppträtt med en gemytlig banalitet som anses ha gjort lycka bland de icke alltför sparsmakade väljarna.

Vid 1952 års val talades det mycket om Stevensons personliga tjuskraft och om hans stora förmåga att vinna de intellektuella; i Europa, påstods det på starka grunder, skulle han ha vunnit en övervåldigande majoritet. Det förefaller som om Stevenson vid detta val skulle ha varit mindre lyckosam i sitt framträdande. Han har inte såsom 1952 kunnat inrikta sig på anfall mot en stark högerextrem flygel inom det republikanska partiet; McCarthy talar ingen om numera, och de McCarthyistiska tendenserna i amerikansk politik är för närvarande helt inaktuella, även om de inte är försvunna. Något ens någorlunda klart program har Stevenson inte kunnat framlägga; han har i huvudsak fått nöja sig med en kritik som ofta skjutit över målet. Under de fyra åren mellan de båda valen har Stevenson föga utträttat, och misstankarna för en viss dilettantism synes ha blivit förstärkta. Man har intrycket att det blivit något slitet och professionellt över hans intellektuella elegans; formuleringarna är inte längre så kvicka, patetiska och bitande eller i varje fall har de inte samma effekt. Vid läsningen av de motiveringar som spetsar inom den amerikanska intelligensen — exempelvis den unge historikern Schlesinger och teologen Niebuhr — presterat för sin röstning på Stevenson förbluffas man över att de har så litet att komma med.

I den demokratiska världen utanför USA var Eisenhowers val 1952 en missträkning. Så är inte fallet 1956. Trots den myckna kritik som framförts mot den republikanska regeringens utrikespolitik under dessa år har Eisenhowers ställning stärkts och förtroendet för den amerikanska traditionens fasthet ökat. I det läge som just nu råder lär de flesta människor med en demokratisk åskådning och med insikt om Amerikas avgörande ställning i den fria världen hysa en känsla av trygghet och tillförsikt inför Eisenhowers omval.

Ryssbesöket avvisas

Statsministerns svar på interpellationen om det ryska diktatorparets besök i Sverige i vår var till en början oklart, opersonligt och unvikande; det verkade skrivet av hr Undén. I svaret sades nämligen att någon tidpunkt för besöket icke fastställts, men att frågans upptagande under nu intädda förhållanden icke syntes aktuellt. En rad kritiska uttalanden gjordes med anledning av dessa formuleringar; särskilt vill man tacka herr Andersson i Dunker både för att han framfört interpellationen och för det lågmålda och fasta patos med vilket han i debatten avvisade tanken på ett besök. De ryska ledarnas "deklarationer om fred och vänskap", yttrade han, "har visat sig vara ingenting annat än luft och bedrägeri för att inbilla andra folk att Ryssland ändrat sin politik. Nu har de avslöjat sig själva, det ungerska folkets kamp för att vinna frihet har dränkts i blod, försvarslösa kvinnor och män har mejats ned, städer och byar har utplånats och jakten på frihetskamparna fortgår och kommer

med all säkerhet att fortgå." Hr Andersson liksom högerns och folkpartiets ledare begärde därför klart besked om att ryssarna inte skulle komma hit; debatten blev en kraftfull protest mot den ryska politiken. Efter dessa deklarationer meddelade statsministern, efter några riktiga ord om det svenska folkets stämning, att hans tidigare uttalande i själva verket innebar att ett initiativ från svensk sida behövdes för att ryssarna skulle komma, och han fastslog att Sverige inte skulle ta något sådant initiativ. Detta resultat av opinionsstormen mot Rysslands svek och grymhet är åtminstone värt något som en demonstration av att statsledningen inte är helt förfallen till diplomatisk förbindlighet. Man får hoppas att svenskarnas minne inte är så kort att ett ryskt statsbesök inom överskådlig framtid blir möjligt; ett sådant besök skulle innebära en ännu djupare förnedring än de bedrägliga vänskapsbetygelser mellan riksdagsdelegationer och regeringar som utbyts under de senaste åren.